

Het rariteitenkabinet van Harrie Starreveld

Marion Schopman

In een vorig nummer van FLUIT (2014-4) had ik het met Harrie over zijn Zauberflöte, een houten kwarttoonfluit, maar ons gesprek begon eigenlijk na de spoedcursus ramenwassen met: 'Ik kan ook eerst zeggen waar we het niet over hebben', wat mij enigszins in verwarring bracht. Een blik op de op de keukentafel uitgestalde zaken, verklaarde gelukkig veel: naast de kwarttoonfluit had hij twee 'rariteiten' neergelegd: zijn Chinese kopstuk en een lage f-klep voor de piccolo.

Het Chinese kopstuk

Harrie: "Met het Nieuw Ensemble¹ moesten we een keer samen met het Atlas Ensemble² een stuk spelen waar een heel moeilijke cadens in zat voor de dizi-speler (spreek uit: didze). Zo'n Chinese fluit is van bamboe en over een van de klankgaten zit rijstpapier gespannen. Het was een extreem moeilijke solo met grote sprongen en onspeelbaar op een dizi.

Ik dacht: dan doe ik het op fluit. Ik had deze mooie zilveren Altus-kop nog liggen en vroeg aan Jan Hoving: 'Kun jij er een gat in maken?' Jan: 'Ja hoor!' Ik dacht, we gaan het er eerst even over hebben, maar het was meer van zoals je naar de dokter gaat en je blindedarm moet eruit: voor ik het wist zat er een gat in! Ik heb daar rijstpapier overheen geplakt en zo kon ik die solo met groot gemak spelen. Het ging prima en door het rijstpapier klonk het honderd procent als een Chinese fluit.

Na afloop van het project zat ik nog wel met die speciaal voor mij gemaakte Altus-kop met dat gat erin. Ik heb Eva Kingma gevraagd of ze er niet een kleppensysteem voor kon maken. Ze heeft ontzettend hard nagedacht en er vervolgens dit opgemaakt."

Harrie draait het kopstuk tussen zijn vingers.

"Ik kan dit (hij laat het touwtje zien) om mijn duim doen en tijdens het spelen switchen van gewoon naar Chinees. Ik kan zelfs één toon Chinees en één toon gewoon achter elkaar spelen!"

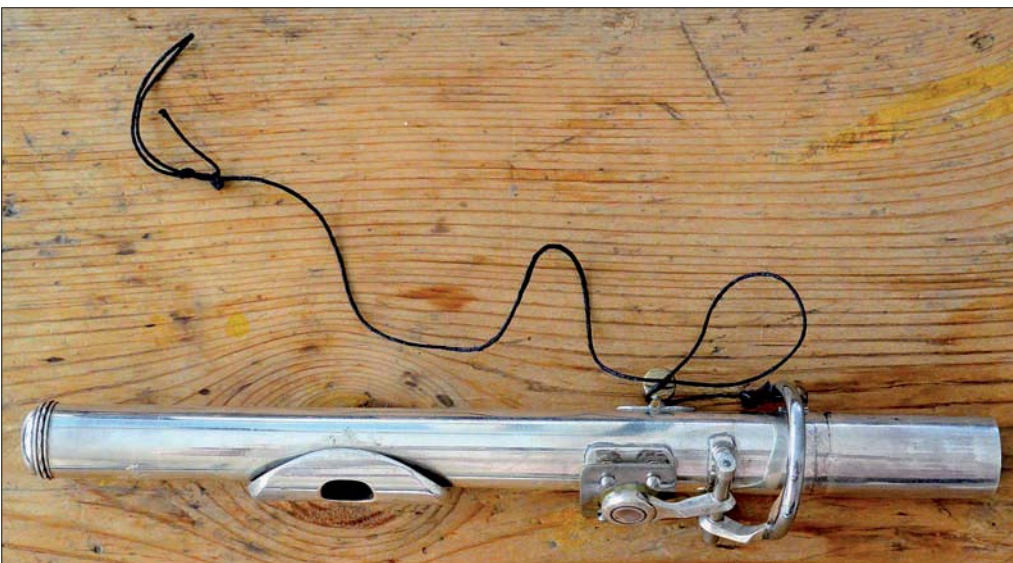
Harrie trekt om dit te demonstreren aan het touwtje waardoor de klep wegschuift van het gat en deze alleen nog bedekt is door het rijstpapier.

Ik: Dat is wel coördineren, zeg, of leer je dat snel?

Harrie: "Nee hoor, dat gaat heel makkelijk. De draad gaat zo om je rechterduim en loopt onder de hele fluit langs. Je kunt de meest komische effecten maken en er zijn inmiddels ook aardig wat stukken voor geschreven."

Het rijstpapier kun je vervangen door de schroefjes los te draaien, maar op Harrie's fluit zit een soort vlies dat niet zo snel kapot gaat.

"Dit exemplaar zit er nog steeds op en dat is van achttien jaar geleden. Je kunt dit systeem nu ook gewoon in de handel kopen. De Japanse fluitbouwer Kotato noemt het de b-mode als je het membraan gebruikt en de Zwitserse fluitist Matthias Ziegler heeft het op al zijn fluiten zitten. Die neemt rustig een Lafin-kopstuk en boort er een gat in!

Kop met gat, rijstpapier en touwtje

Mijn kop is er iets zwaarder door geworden, maar Eva moest het nog helemaal bedenken. Tegenwoordig heb je veel simpeler systemen en maken ze zelfs twee gaten met twee klepjes. Dan klinkt het nog beter en er zit een soort hendeltje, dat is echt heel makkelijk.

Ik heb het aan Chinese componisten laten horen. Je kunt hier alles op spelen: dubbelklanken, drie octaven, flatterzunge, slap tongue. Ze stonden helemaal perplex en waren echt aangedaan."

Piccolo met dé f-klep

De f-klep voor de piccolo

Harrie: “Ik denk dat dit echt het enig bestaande klepje is. Het is een f-klep voor de piccolo. Iedereen weet dat de piccolo tot de lage d gaat. Nu had componist Robin de Raaff een vriendin die fluit speelde en bij Koos Verheul studeerde. Die kwam er achter – ze waren een beetje melig en terwijl zij zat te spelen hield hij steeds zijn vinger op het gat onderaan – dat je zo een hele lage f kunt spelen. Ik kan hem er wel even afhaken, ik heb hem los/vast gezet, er zit hier een schroefje.”

Harrie haalt voorzichtig de ring van de piccolo en speelt een lage f door met zijn pink het uiteinde dicht te houden: “Zo is het héél moeilijk!”

En ja, zo klinkt het ook.

“Op een gegeven moment heeft Robin een septet geschreven voor Het Trio³ en het Schönberg Kwartet samen en had daarin (Harrie begint te lachen) uitgebreid deze f gebruikt met legato naar het tweede octaaf! Als je de piccolo zo houdt, met je vinger recht erop, gaat het goed, maar zo (Harrie houdt de piccolo vast in zijn gewone stand voor een lage d met zijn pink om het einde van de piccolo gekruld), dan heb je toch een beetje een probleem met je hand: het doet best pijn en is moeilijk af te sluiten. Ik heb zitten óéfenen en ook nog een paar concerten gedaan zo, maar ik dacht: dit is toch niet te doen!”

Dus toog Harrie naar Jan Hoving om te vragen of er iets op te verzinnen zou zijn en kwamen ze uit op deze ring met klepje en hevel.

“Dus dat zit nu zo, wacht (Harrie schuift het ringetje over de onderkant van de piccolo en draait het schroefje dat natuurlijk eerst wenst te ontsnappen, voorzichtig aan met een kleine schroevendraaier) nu druk ik hem zo dicht”, en met zijn pink duwt hij tegen de hevel aan de

bovenkant van de klep.

“Nu is het geen enkel probleem meer en sluit hij perfect af. Dit noem ik dé f-klep en ik denk niet dat er op de wereld een tweede te vinden is!

Het stuk van Robin hebben we nog een aantal keren gespeeld – een mooi stuk overigens, onderbreekt hij zichzelf – en opgenomen op cd, maar zoiets wordt daardoor door niemand meer gespeeld, denk ik.”

En dat is inderdaad wel erg jammer!

¹ www.nieuw-ensemble.nl

² www.atlasensemble.nl

³ www.harrysparnaay.info/hettrio_nl.htm